

omnino non potest, siquidem Philippo jam demortuo, sub imperii initia Caius, quod ipsemet protulit Iosephus lib. xviii, cap. 6, Herodi Agrippæ tetrarchiam illam dono dedit. Adeo erat, ut dicebamus, quadriennio circiter mors Herodis antependa: quod si demum putes, movenda ipsa erit Christi concepti natiq̄ue epocha; omnino enim certum est evangelii fide, Jesum, adveniente Herode, natum esse. Ac scimus quidem, putasse Simsonium depravatas olim fuisse apud Iosephum numericas annorum notas cum lib. antiqui. tum de bello Judaico, quas pro suo ipse arbitrato refixit, ut dictum vellet ab Iosepho, regnasse Herodem annos 37 post detrusum regno Antigonum, postquam vero rex a Romanis declaratus est, annis 39. Sed præterquam quod temere hoc est ab illo excogitatum, plures alia difficultates occurrunt, ex aliis in historia gestis, a quibus, ut ait Wesselingius, haud facile te exsolveris, nisi si annos Herodi reliqueris 34 ab Antigono interfecto, et 37 ab accepto regio a Romanis nomine, quos Iosephus semel iterumque illi dedit. Textum quod spectat, unus Palatin. ms. habet, *scaturientibus toto corpore vermibus, pro scaturientibus, etc.* Pro ἀπὸ τοῦ σώματος, quemadmodum et Hieronymus legit apud Eusebium, legit Synceellus, ἀπὸ τοῦ σώματος.

Col. 441. In Herodis loco, etc. Quæ de θανάτῳ Herodis anno diximus, locum hic quoque habent; certum est enim, statim a patris morte regno administrando Archelaum successisse. Quoniam dissentientibus et vestigio inter se fratribus, causamque Romæ apud Augustum dicentibus, nec regnum nomen, nec totam patris ditionem Archelaus ab Augusto obtinuit. Iosephus antiqui. lib. xviii: Ἀρχελαὸν βασιλεῖα μὲν οὐκ ἀπολαμβάνει, κ. τ. λ. Ille quidem (Augustus) Archelaum regem non declarat: sed ejus ditionis, quæ Herodi erat subjecta, in partem dimidiam ipsam constituit ethnarcham. Dimidiam alteram partem bifariam divisam Antipæ et Philippo concessit. Quamobrem Scaliger totis habentibus contra Eusebium effunditur, quod dicat factas tetrarchias quatuor in quatuor fratres, Herodem, Antipatrum, Lysiam, et Philippum. Quæ, inquit, omnia ridicula sunt, nam Antipatrem jam quinque diebus ante obitum patris laqueo strangulatus erat; Lysanias vero plane commentitius est, quem filium nunquam genuit Herodes, nulla ex novem uxoribus Herodis peperit. Quare pergit de hallucinatione Eusebii

ex tetrarchiæ vocabulo multa huc congerens, et comprimis de Lysia, aut Lysania, qui si de familia Herodis ex Arabia aut alunde fuit, filius tamen ejus non fuit. Quibus omnibus, ne longius, quam per notalarum angustias licet, evagemur, faciet fortasse satis sæpius laudata dissertatione Noldius, quem ut consulas, auctor sum, a num. 40 continenter usque ad 42. Adde et Basnagium tom. I, part. II, histor. Judæorum cap. 41.

Col. 442. Philistion mimographus. Notat Schurzleischius in primo Palatin. ms. *monographum* male hunc vocari: ab hoc autem Philistione, teste Epiphano, fabulas suas ineptiasque sumpsisse Simonem magum et Gnosticos. Vide Fabricium.

Ibid. Tiberius Cæsar Dalmatas, etc. Confer Velleium lib. II, cap. 104; Tacitum quoque annal. II, 46, et Dionem lib. LV, et quibus intelliges, haud jure suspectum fuisse Scaligero locum de Sarmatis.

Ibid. (Apud Vallarsi.) Quæ Italico, ut vocant, caractere notantur, non usque adeo genuina sunt, neque habentur apud Scaligerum. Pontacus ita pridem ab reliquo textu distinxit.

Ibid. Messala Corvinus orator. Scaliger hanc periocham biennio post refert. Porro in notis ex Ovidii testimonio, scribentis ad Messalinum de Messallæ patris ejus funere,

Cui nos et lacrymas, supremam in funere munus,
Et dedimus medio scripta canenda foro,

contendit ante exilium Ovidii eum jam decessisse, hoc est, ante num. 2029. Tum ait: Rursus aliud dubium suboritur: si M. Val. Messalla obiit 2029 numero, superstes fuit 9 annis C. Asinius Pollioni, qui decessit num. 2020. Quomodo ergo tuebimur hoc adversus ea que auctor dialogi de causis corruptæ eloquentiæ scribit: Corvinus in medium usque principatum, Asinius pene ad extremum duravit. Secundum hæc, et ea, quæ ἀκόσμητος scribebat Ovidius, commutarunt locum in chronico Eusebii, Pollio, et Messalla, ut num. 2020 Messalla mortuus fuerit, Pollio vero 2029: unde recte auctor dialogi dixerit Asinium pene ad extremum principatum Augusti pervenisse, penultimus enim annus Augusti incidit in num. 2029. Itaque cum Asinius Pollio vixerit ann. 80, natus igitur fuerit numero 1949, consul factus annos natus 29 aut 28. Val. Maximus libro VII, cap. 14, vocat Asinium Pollionem numerosa vivacitatis haud parvum

exemplum. Vixit enim annos, ut diximus, 80. Jamvero textum quod spectat, primus Palatinus ms. teste Schurzleischio, legit *ulcere illi*, tertius *hulcere illi*, quod omnino verius puto quam impressum etiam in Scaligerana editione *ulcere sibi*. In fine Parmensis ms. tantum annos 70 ætatis Messallæ computat.

Col. 441. Augustus... censum Romæ agitans, etc. Actum sequenti anno, si quidem numeres a calendis Januariis, quod tamen minime Eusebius facit. Ita fide jubet esse Augustus ipsemet in indice suo. NVPEBRIME. LVSTRVM (egit) CONLEGA TIBERIO. SEXT. POMPEIO. ET SEXT. APVLEIO. COS. QVO LVSTRO. ROM. CAPITVM. QVADRAGES. CENTVM. MILIA TRIGINTA. ET SEPTEM (censu sunt). Quo loco Scaliger: Melius, ait, crederim ipsi Augusto. Multum sane differat 9,370,000 et 4,137,000, utique plus semisse. In Parmensi ms. *nonagies cccx milia* duntaxat sunt.

Ibid. Archelaus nono anno regni sui. Ita Iosephus de bello lib. II, cap. 6, ἔτι τῆς ἀρχῆς ἑνῶντος, nono principatus sui anno, pulsus in exilium Archelaum tradit, qui tamen antiqui. lib. xviii, sub fin. δεκάτω ἔτι τῆς ἀρχῆς, decimo anno contigisse id scribit, nono scilicet jam expleto. Sed gravior Eusebii metachronismus est ex semel turbatis circa Herodis obitum calculis. Scaliger subduximus, ibi de Archelai initis, patrisque ejus morte, sexennio solido aberratum colligimus.

Col. 443. III. Herodes tetrarcha. Hunc Arduinus filium Zenodori facit, non Herodis: eumque ait, patrio jure, non precario a Romanis regnasse. In has eum puto angustias Scaligeri argumenta detruserunt, totus hic enim in eo est, ut falli Eusebium persuadeat, qui regni Herodis initium hactenus distulerit, cum constet jam annum decimum regnasse eum in tetrarchia sua: neque fratri Archelao successerit, cujus tota in fiscum redacta possessio est. Atqui non videtur Scaliger, studio litigandi abreptus, nativum verborum Eusebii sensum perceperisse, quem quidem nihil sibi voluisse aliud puto, quam Herodem Antipam, fratrem utique Archelai, posquam iste pulsus est in exilium, caput nationis Judæorum ac principem egisse: quam dignitatem alter ejus frater Philippus non erat sustinendo, utpote qui et meritis et natu minor: ad hæc etiam Iturææ tetrarcha, non Galilææ, ut Herodes: quæ ditio pro Judææ

parte semper est habita. Igitur iste quamquam jam a decimo anno in privata, ut ita dicam, tetrarchia regnans, expulso Archelao, non in ejus quidem ditionis sortem, sed in gentis caput et principem jure assumitur, atque inde nova veluti regni ejus epocha censetur. Hæc ratione, ut Eusebii, ita nullus Hieronymi in caput i. Matthæi error est, quem Scaliger somniat, non enim ait ibi s. pater Archelaum, sed Antipam Lugdunum relegatum. Sed videsis, ne longiores æquo simus, Basnagii historiam Judæor. tom. I, toto capite octavo.

Col. 441. Defectio solis. Neque Augustum hoc anno obiisse, sed sequenti, neque hoc anno, sed sequenti eam defectionem solis accidisse, ex Dione quidem notat Scaliger: ipse autem nullam fuisse solis defectionem contendit, sed lunam diebus 39 a morte Augusti defecisse totam. Proinde non 76 ætatis suæ anno, sed uno auctius, sive 77, Augustum obiisse, in ipso Eusebio contextu contra, nota mss. quot scio omnium atque editorum codicum auctoritate. Quod quidem satis esse debet, ut iis, que multa in notis ad hypothesim hanc suam ex siderum cyclicis asserendam, accusandumque hallucinationis Eusebium, congesti, iure omnem deneges fidem. Proficitur ipse palam Schurzleischius, non eam se Scaligerani cyclicæ esse putare sinceritatem, ut tot aliis auctoribus, et tot in primis mss. amplius contradici possit. Sunt enimvero omni exceptione majorum, eaque luculentissima auctorum testimonia. Velleius Paterculius lib. II, cap. 123: *Securum se Augustus prædicans, nec quidquam jam de fine, si fata poscerent, recusans... in sua resolutus initia... septuagesimo sexto anno animam cælestem celo reddidit.* Suetonius etiam expressit: *Duos Sæctis, Pompeio et Apuleio coss. XIV cal. septembris, hora diei nona, septuagesimo et sexto ætatis anno, diebus quinque triginta minus.* Paria Dio habet lib. lvi, atque alii. Quod quod eam eclipsis tabulæ astronomice comprobant? Sed et in eo pergit falli Scaliger, quod annum hunc imperii Augusti quinquagesimum sextum cum decimo quarto Christi connectit, qui error a priore illo fluit, quem suo loco notavimus, ubi primum Christi cum Augusti quadragesimo tertio composuit. Recole quæ ibi dicta sunt: multum quippe interest, ex qua hallucinatione reliqui ejus paralogsismi deriverunt, observasse. Porro quod ait Hieronymus *Atella in Campania* mortuum Augustum, scriptores perique alii omnes

Nola, sive apud *Nolam* succubuisse eum tradunt.

Col. 444. III. *Tiberius imperator*. Tota hæc pericopa a Parmensi ms. abest.

Col. 443. *Caius Asinius Gallus*. Sentit Scaliger, Virgilium in eadem ecloga *Sicelides Musæ*, et patris C. Asinii Pollionis meminisse, et filii, cum ea dicata sit patri, in gratiam autem filii facta. Errare autem Hieronymum, qui miseram filii sortem huc referat, ad quod tempus patris exitus, auctore Tacito, spectat. Sed et alii in Hieronymum sive Eusebium insurgunt criticorum filii, quod Asinii Galli necem primo Tiberii anno illiget, quæ ejus imperatoris 17 contigit. Pro certo habetur, fuisse Tiberium malo adversus Asinium hunc animo, ex quo Vipsianam priorem conjugem suam a se repudiatam, hic sibi matrimonio copulavit. Addit aliam odii causam Dio, quod Sejano obsequeretur, eique primas tribueret; qui Sejanus Tiberio in suspicionem jam venerat. Cæterum artibus quidem dolisque Tiberii conjunctus a carcere Asinius fuit; ibi autem fame an ferro perierit, dubium est. Certe Capreis tunc agebat Tiberius. Confer Tacitum. Asinius Pollio, pater Asinii Galli, ab Eusebio nostro ante annos decem morte sua obiisse dicitur seq. num. 2020.

Ibid. *Ovidius poeta in exsilio perit*. Vide unum pro eunctis Joan. Massonum in Ovidii vita.

Col. 444. *Germanicus Caesar*. Rescribi vult Scaliger *de Chottis*, de quibus sane hocce anno, ut de Cheruscis, et Angrivariis Germanicus triumphavit, quod Tacitus annal. II, cap. 44, testatur.

Col. 443. *Quatuordecim urbes terræmotu corrucunt*. Atqui, inquit Schurzleischius, quatuordecim urbes reconvertentur, non tredecim, de quo infra videbimus. Pro Mostheno primus Palatinus habet *Hesthenes*; Syncellus, *Μοσθην* vocat. Eodem fere modo *Μοσθία* ab Hierocle nominatur. *Μοσθηνός*; Ptolemæi intelligit Scaliger. Populi enim et urbis nomen commune fuisse, autumat Chr. Cellarius, G. A. lib. III, cap. 4, qui e numismis egregie probat, *Μοσθην*, atque apud Latines Mostenem, sine halitu, scribendum esse. Apud Nicephorum lib. I, cap. 17, *Μοσθην* habetur. His addæ, quæ Th. Ryckius ad Tacitum, p. 43 animadversionum, protulit. Tmolus primus Palatinus in *Hymnolum*, tertius in *Ymolium*, quartus denique in *Tomolon* vertit. In Græcis est *Τρόλιος*. Legendum tamen reputaverim ΤΥΜΩΛΟΣ. Stephanus ΤΥΜΩΛΟΣ, *ὄλιος ὁ Τρόλιος*

κατὰ ποταμὸν μετασχηματισμὸν. Hinc apud Ciceronem τὸ *Ἰνδὸν Τιμόλιτες*, per ἰ Latium formatum exstat: nisi in Stephano potius scribendum sit ΤΙΜΩΛΟΣ. Plinius h. n. lib. V, cap. 29: *Lydia*. inquit, *celebratur maxime Sardilius, in latere Tmolii montis, qui antea Tmolus appellatus*. Adde Ovidium lib. VI metamorph. vers. 13, et lib. XI, vers. 85, ubi *vincta Tmolii* memorantur. Pro *Tmolus* interpres Nicephori habet *Timolus*. Sed in Græco textu *Τρόλιος* est. Pro *Tanno* Syncello *Τύρος* memoratur. Nescio, num *Τύρος* forte legendum sit, quam Carie urbem Stephanus vocavit, an *Τύρος* potius, quod pro *Τύρος* apud Herodotum occurrit. Salmasius, in notis ad Græcam Eusebii sylogem, ΤΙΟΣ legit, de qua urbe in Paphlagonia sita Stephanus videndus. *Tannus* Nicephoro *Τύρος* est. Pro *Τύρος*; apud Polybium *Τύρος* legitur. Vid. H. Valesium pag. 373. Cymenim quibusdam libris *Cyme* vocatur. Possent sane ΚΥΝΗ *Αυδία*, Stephano memorata, intelligi. Alteram interim lectionem, librorum auctoritate, quorum tamen aliqui *Cana* scribunt, nisam, nolim deturbare loco suo. Quartus Palatinus *Themmos*, *Cymos*, *Smyrna*; tertius *Tannus*, *Cymenirina* uno verbo, uterque corrupte, legunt. *Dia* aliquibus libris *Dya* dicitur. Salmasius pro *Dia*, *Hyrcania*, ut tredecim videlicet urbes tantummodo nominentur, legendum in Græco textu putavit, *Δία ἢ τῆς Κολχίδας*. Pro *Dia Hyrcania*, in Nicephoro Græco est *Δία Ἰρρακία*, *χαί...* Laenam explevit interpres voce *Cybara*, et delet *Ἰρρακίας* vocabulum. *Μοσθην*; *Κεβίρας τύραννος* memoratur apud Polybium excerpt. leg. XXX, pag. 1459. Idem Nicephorus eam *Ἐρπείος* vocat, ejus mentio injicitur apud Strabonem, lib. XIII extremo, p. 630. Etiam hoc addo, quod Malala chronogr. p. 317: *Ἐπὶ δὲ τοῦ Κλαυδίου*, ait, *Καίσαρος ἐπέσθεν ἐπὶ θεωρηρίας ἢ Ἐρπείος* (ejus hic mentio non fit), *καὶ ἡ Σιδώνα, καὶ πολλὰ ἄλλα πόλεις τῆς Ἀσίας*. Claudio ergo Germanico, non Claudio Tiberio, regnante, hoc contigit, si Malalam sequemur. Sed nobis quidem alia omnia vel e Strabone, æquali scriptore, constant. De Archelao et Casarea Cappadocia eadem narrantur apud Suidam in ΚΑΙΣΑΡΕΙΑ. His addæ quod corrupte habet Parmens. *Ostene* pro *Mostene*, et *Diabiercania* pro *Dia Hyrcania*. Præstabi et consuluisse Gronovium juniorem ad marmoream basin colossi Tiberiani tom. VII antiquit. Græcarum, capitibus præsertim 5 et 24, ubi uno verbo legit *Apollonidea*, pro

Apollonia dia, quam lectionem multis veterum testimoniis comprobat, atque hoc ipso Hieronymi, qui cum *tredecim* dicat civitates corruisse terræmotu, interim *quatuordecim* numeraret, si quod in aliis mss. editisque libris legitur. *Apollonia, oria* scripisset. Erat hæc autem non *Apollonia Troje*, sed *Apollonidea Lydia*, ejus provincie et reliquæ civitates, id est, Asiæ minoris sunt.

Col. 443. *Fenestella historiarum scriptor*. Antea addebatur et *carminum* in editis libris ac mss. quot vidimus, atque adeo et in priori editione nostra. Expungimus autem nunc eas voces ad fidem optimi Lucensis ms. in quo *historiarum* quidem, non item et *carminum* scriptor Fenestella perhibetur. Re etiam vera condidisse eum carmina aliunde non constat, et Scaliger pernegare non cessat. Porro quod noster Fenestelle mortem ad hunc refert 3 Tiberii annum, Plinius, qui ejus sæpissime meminit, novissimo ejusdem imperatoris principatu scribit contigisse.

Ibid. *Tiberius multos reges*. Eutropii verba sunt in breviar. lib. VII, cap. 11, tantum quod *quoddam reges pro multis* dicit, tum de Archelao Cappadocæ, *cujus etiam regnum in provincia formam redegit, et maximam civitatem appellari nomine suo jussit, quæ Casarea dicitur, cum Masaca antea vocaretur*. Adilo aucloris hujus scholiastas, Suetonium quoque in Tiberio cap. 37, ejusque interpretes, Tacitum lib. II cap. 42, etc.

Ibid. *Q. Haterius*. Scaliger *Haterium* scribit, libri alii *Atherium*, sed et observante Schurzleischio, Diodorus *Ἀτέρων*; Dionysius *Τετράδιον*, A. Gellius II, 2 *Thermum*; Plinius VII, 28 *Aternium*; Cassiodorus *Aternium*, nominarunt, Livius, lib. III, cap. 31, ut est in Sigoniano libro, *Tercitium* vocat. Janus Gebhardus, in emendationibus mss. apud eundem Schurzleischium, in primo ac tertio Palatinis codd. *Appium Aetium* invenit. Adeo hoc nomen sæpius varietate corruptum est. Scaliger periocham hanc in annum insequentem differt, inventique in hac ipsa recensione bienni prochronismum: quod scilicet Cn. Lentulo Getulico, C. Cass. Atherium decessisse anno U. C. 779 auctor sit Tacitus annal. IV, cap. 61.

Col. 444. *Servius Plantus*. Parmensi, ut et tribus Palatin. mss. *Seius*, Scaligero, atque aliis *Sevius*, et *Servius* tenebrio hic appellatur.

Col. 443. *Philippus tetrarcha in Syria, etc.* Confer Hieronymum initio lib. III in *Matthæum*:

Philippus iste est frater Herodis... qui in honorem Tiberii Cesaris Casarem quæ nunc Pæneas dicitur, construxit, et in honorem Cesaris partiterque sui nominis appellavit eam Casarem Philippum... et ex nomine filie ejus Juliamdem trans Jordanem extruxit. Videtur porro quæ observata nobis sunt ad hunc locum. Notum *Libiadem* et *Juliadem* antiquis promiscue dici; mirum autem, quod cum semel in Græco ejus urbis mentio sit, quam Syncellus *Τοζαζία* vocat, non hæc tamen sit, sed quam altero ab hoc numero *Libiadem* appellat Hieronymus ab Herode constructam.

Col. 443. *Joannes filius Zacharia*. Perstat in pristino errore Scaliger, cum 13 Tiberii, vicesimum nonum Christi annum pro tricesimo comparans. Frustra adeo in notis de hæc ipsa comparatione pluribus disputat, quæ omnino sunt contra Eusebii mentem. Recole que ad annum 42 Augusti observamus.

Ibid. *Joannes... Computantur in præsentem*. Corruptum locum hunc puto librorum incuria, quem ita restituis, suppleasque ex ipsiusmet Eusebii præfatione in hunc librum: *A secundo anno Davi, et instauratione templi, quæ, etc.* Aut certe cum Prospero, inductis verbis a secundo anno, legis *ἀπόδος, ab instauratione templi quæ, etc.* Infra in annis ab egressu Israelis ex Agypto uno minus habet Scaliger, sive 1538.

Id. Ibid. *Joannes... A diluvio usque ad Abraham*. Postremas duas istas a diluvio ad Abraham, et ab Adamo ad diluvium supputationes, vereor ut ab ipso Eusebio aut Hieronymo sint. Enimvero et a proposito operis totis oculis abhudent, et cum præcedentibus summis minime connectuntur, quæ omnes ad Tiberii decimum quintum annum respectum habent, ad eumque terminum recta collimant. Proinde nec spectant ad Abrahami æram, quæ juxta contractiorem Hebræi textus numerum ab Eusebio semel proposita, ab hæc augetur latiore supputatione, a diluvio ad mundum conditum, quæ tanta ferme est, quantum LXX instituit. Alias bonis argumentis ostendimus eas summas a sciolis criticis, qui Eusebii chronicon pro suo captu interpolantur, assutas fuisse. At vero id jam diu olim ab iis perpetratum oportet hic loci: siquidem habentur etiam apud Prosperum, qui in hæc ipsa recapitulatio Eusebium fidejussorem suum laudans a diluvio, ait, *usque ad annum primum Abraham omni nongenti quadraginta duo*

Eusebius vir disertissimus annuenerat. Ab Adamo autem, etc. Sed et Synecellus p. 259 de Eusebio ad hunc locum notat, quod ab Adam condito ad ortum Abrahæ, vel ad Nini Semiramidisque etatem breve intervallum positurus, Hebraicum codicem prævium secutus annos 3184 collegerit. Cogemur itaque horum testimoniis collectiones istas pro vere Eusebianas habere? Equidem non videtur eorum auctoritas tanti, maxime si propositum ejus ac mentem spectes. Et vero habes pro germanis, cum a reliquis supputationibus sejunctæ sint, nec eo tendant quo reliquæ, satis intelliges, nihil inde eorum, et Scaligeri cumprimis, juvare falsam opinionem; qui priorem partem illam temporum ab Adamo ad diluvium, atque exinde ad Abrahamum, fuisse ab Eusebio priore libro digestam per annos, contendunt.

Ibid. *Principium.* Recole quæ de jubilæorum cum alibi, tum ad num. 51 nobis observata sunt.

Col. 445. *Jesus Christus secundum prophetias.* Quæ multa Scaliger ad hunc locum de hallucinatione Eusebii, et quidem puerili oggerit, ipsiusmet sunt παραρρήματα, quæ a priore illo, de quo supra diximus, errore fluunt, ubi cum Augusti quadragesimo secundo primum Christi annum comparavit. Transversus enim agit in consequentibus continenter, atque hic expressus, ubi trigessimus secundum Christi pro tricesimo tertio supputat, quo ad passionem venit. Constans utique Eusebius est sibi, quod unice in hac ejus hypothesi expetendum erat, ac tute pervidebis, si veram hanc ejus supputationem, comparationemque annorum cum 18 Tiberii teneas. Sententiam autem ipsam quod spectat (quæ ab illo de natali Christi anno pendet, ipse juxta receptas vulgo Alexandrinorum scriptorum et præcipue Clementis rationis moderatur), videsis Friedericum Spanhemium patrem in dubiis Evangelicis p. II, d. 1. Quod dicitur in Græco, quem laudamus ex Synecello, textu, ἐπὶ τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἔτος η', ita in numericis notis Goarus refixit, cum esset in archetypo θ', quemadmodum legit et Scaliger. Vere autem Synecelli editor arbitratus est, eam fuisse Eusebii mentem, qui in subsequentibus scribit: Μετὰ το α' ἔτος, Τρίτητος ἐπιστὴ ἡρόδοτος τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ διατεθέντος, post decimum quintum annum Tiberii, triennale spatium Christi præbitionem durasse. Quare, inquit, octavum et decimum Tiberii non superasse Christum, Eusebio Græce

loquenti ipse dialecto Latina Hieronymi studio donatus sibimet attestatur anno Tiberii 18, ad passionem venit anno 18. Eam lectionem tuetur, et certior probat Pontacus, et Anastasii Vaticaniani (quæ de Regio potest esse sententia) auctoritate in contrarium relata librariorum qui 19, vide 18, substituerit, erroris postulat. Adde porro hisce omnibus Petavium de doct. temp. l. XII seq.

Ibid. . . *Scribit super his Phlegon.* De Phlegonthis testimonio videsis Huetium Demonstrat. evang. proposit. 3, num. 9, pluribus disserentem contra Scaligerum, qui Phlegonthem significasse naturalem eclipsin, ex eo contendit, quod eclipses vocabulo usus sit. Wesselingius in notis ad Simsonii chronicon totam disputationem paucis complexus est, quæ digna lectu sunt. Memoravit, ait, Phlegon eclipsim, sed utrum plenilunii tempore acciderit in tanto veterum, qui de ipsa egerunt, dissensu, difficile est ad affirmandum. Jul. Africanus apud Synecellum assererat, negat vero Origenes tractat. 35 in Mattheum: *Et Phlegon quidem*, inquit, *in chronicis suis scripsit, in principatu Tiberii Casaris factam, sed non significavit in luna plena hoc factum.* Deinde male illa Phlegonthis eclipsis ad hunc annum refertur. Nam Jul. Africanus, ut ex Hieronymo ad Danielelem c. IX novimus, pluresque alii veterum censuere Christum Dominum duobus Geminis coss. cruci fuisse suffixum. Jam vero ludibrium debuissent paganis, si opinati fuissent, eclipsin, qua pars orbis Domino patiente obumbrata est, hoc anno contigisse, cum is ante hunc annum ex eorum sententia sit passus. Videntur, fateor, verba hic ex Phlegonthis alata prima specie indicare anno olymp. 202 quarto eam contigisse. At apud Synecellum chronographi. p. 323 in Africani fragmento anno olymp. 202 secundus signatur, alibi vero p. 308, annus olymp. 202 quartus: undeliquido apparet alterutrum locum esse corruptum. Cum vero certum sit Africanum olymp. duobus annis citius auspiciari, videtur justa suspicio, in posteriori numero esse errorem admissum, editumque ab Africano olymp. 201 annum 4, qui plane respondet olymp. vulgaris 201 anno 2 consulariæque duorum Geminorum, quo passum fuisse Christum Africanus censuit: videtur autem duplici characterē, ad tempus certo demonstrandum, suo et vulgari olymp. Africanus voluisse uti. Vide A. Pagium ad an. U. C. 788. Non defuerunt, qui Christo patiente miracum

solis defectum in magno Sinensium regno fuisse affirmantur, ut Hadr. Gressionus, Joan. Dominio. Gabbiani et sociis Jesu, et Andreas Muller in disquisit. de eclipsi passionali, in cuius p. 3 ipsos annuum Sinensium characteres expressit, vertitque: *Anno septimo imperatoris Quamgeuti, durante vere, luna tertia, sol sub Quoi hui densam patiebatur eclipsin;* sed si sigle illæ Sinicæ, ut recte mihi docuisse videntur Theoph. Sigefr. Bajetus et Desvignoles, verti debeant: *Anno septimo Quamgeuti, tempore veris, ultimo die tertii mensis, huc ea eclipsis male refertur.* Inspice bibliothec. Germanic. tom. V, p. 30, etc. Quamquam vero solis iste defectus male a Jesuitis et Mullero ad eclipsin passionalem, quam vocant, fuerit applicitus, nihil inde veritati evangelicæ deedit. Solem deliquim esse passum certo novimus: extraordinarium fuisse res ipsa loquitur. Totum orbem eo fuisse obscuratum nondum liquet: Origeni ego accesserim, qui non ultra Palestinam extendit, commentario in Mattheum. Fabulis et fictionibus ad tanti momenti rem stabiliendam nihil indigemus.

Col. 445. *Argumentum . . . . . tribus annis Dominum prædicasse.* Quo id pacto excudat ex Joannis evangelio Eusebius ex ipsomet discos lib. I histor. eccl. cap. 10. Alludit inter cætera c. XI, 51, et XVII, 13, quibus locis Caiphas dicitur pontifex anni illius passus est Christus. Scaliger nodos in scripo querit.

Ibid. *Argumentum . . . . . Transmigrationis.* Diximus de hujus monstri tempore sæpius apud Hieronymum, qui uno loco excepto, fuenum sibi fieri passus est ab Eusebio, cui Josephus pridem, aut certe corrupti Josephi oodices imposuerant, ut illud ad Dominicæ passionis tempus referrent. Videsis quæ observamus ad epistol. in nostra recensione 18, ad Damas. num. 9, et 120, ad Hedibian. qu. 8; denique comment. in Mattheum cap. XXVII. Locum ubi ad Josephi mentem confert hec s. interpres in excoidia Jerusalemitanis tempora, habes in comment. XVII in Isaiam, cap. ult.

Ibid. . . *scribit autem.* Confer Josephum antiquit. libro XVII, cap. 3, et de bello lib. II, cap. 9. Scaliger factum hoc esse contendit statim atque Pilatus in Judeam venit; has vero ingentes periochas de passione Christi ex priore libro in hunc canonem traductas fuisse ab Hieronymo. Nos commentum hoc futile, tametsi doctorum vulgo mentes pervasit, satis abunde

tum alibi, tum in notis ad præfationem Eusebii in hunc librum excludimus. Cæterum Parmensis ms. totam periocham subsequenter a verbis *sed repugnantiibus Judais usque jussit auferri*, tacet: tacet et Scaliger, et ut videtur, Palatini quosque codices, quos cum Scaligeri editione Salmusius confulit, tacent. Neque porro in Græco textu Synecellus eam novit, quam tamen verbo tenus Eusebium hic descripsisse perspicuum est: ut omnino neque ab Eusebio, neque ab Hieronymi calamo profecta, sed ab studioso aliquo assuta videatur ex his quæ dudum innuimus Josephi testimoniis. Pontacus, qui eam post vetustiores editiones refinuit, jussit in curis posterioribus, ubi dicitur *ad mortem præparati*, rescribi *ad Martem*, quæ quidem incongrua magis lectio est. Satius erat totum locum una litura emendari: nos Italico characterē distingimus.

Ibid. *Cassius Severus.* Quidam mss. *Quintilianus* legunt, unus Palatinus *jusserrat*, pro *luserat*. Ad hæc sæpe veteres scriptores Cassii hujus Severi oratoris meminere: Tacitus annal. I, 72 et IV, 21, itemque in dialogo de oratoribus cap. 19, 26; Suetonius in Augusto cap. 56, et in Caligula cap. 16, et in Vitellio cap. 2; Plinius lib. VIII, cap. 12; Macrobius lib. I cap. 4; Quincilianus, et Seneca omnium frequentissime. Nihil tamen exinde hæctenus licuit, quod ad medicinam loci hujus conferret, doctis criticis exaudisse. Scaliger autem pronuntiare audet scripsisse Hieronymum *qui Quintianum in ludo luserat prourbium*. Prourbium enim, ait, est προῦρβιον ad verbum, ut promurium, proestrium. Quintianum igitur prourbium, sive suburbium, prætorium, aut villam Cassii Severi intelligi, Quintianam quidem a Quintianis prætis, ubi sita erat, ut merito προῦρβιον fuerit: quemadmodum Cicero Argiletanum ædificium vocat, quod in Argiletis Romæ constructum erat; et Cassium hominem perditissimi nepotatus et profligatissimi luxus in ludo aleæ Quintianum sum fuisse designari, etc. Credat Judeus Apella. Scio Quintianum quendam mollitiæ corporis infamem, et a Nerone probroso carmine diffamatum memorari Tacito libro XV, cap. 59. Num ex ejus vita aut dicto aliquo proverbium natum sit, ad quod alluserit auctor (ut verosimile est) Suetonius, quem Hieronymus describit, viderint doctores.

Ibid. Quæ Italico characterē hic et sæpius infra notantur, Pontacus e vetustioribus editis

libris descripsit. Mss. autem plerique omnes, ipsaque Scaligeri editio ignorat.

Col. 447. *Pilatus post supradictam*. Historiam ab Josepho antiquitat. libro xviii cap. 3, et de bello libro ii, cap. 9, repete. Scaliger *corban* pro *corbonaa*, quod mss. omnium est, legit. Græce vocat Josephus *καρβανας*: in Hebræo autem קרבן omnium que Deo consecrantur, genericum nomen est.

Ibid. *Sejanus praefectus Tiberii*. Dederat Sejanus triennio ante scelerum poenas oppressus a Tiberio xv calendis novembres ejusdem anni quo is solus, collega principe absente, consulatum gessit. Ut igitur historiae quam Philo narrat de Judæorum gente delenda, veritas constet, eo temporis referri debuit. Auctores Tacitus et Dio.

Col. 447. *Flaccus*. In Parmensi ms. et primo Palatino *Vulterris*, in aliis, teste Schurzfleischio, *Volaterra*, qui coniecit lectum forsasse olim *Vallertis*; siquidem Stra. l. v. Οὐλδερτιζήνας, vel Οὐλδερτζήνας eam urbem vocavit. Verum non ibi, quod rei caput est, sed Tigulia in portu Veneris, que nunc audit *la Spezia*, natum Persimum, contendit criticus non nemo, probatque potissimum ex his sat. 6:

Mibi nunc Ligus ora
 Intepet, hibernatque meum mare, qua latus ingens
 Dant scopuli et mulla litus se valle receptat.
 Lunai portum est opere cognoscere, civos.

Tempus quod spectat, diem ejus natalem Cassiodorus annos subsequenti ascribit. Faciunt vero cum Eusebio vitæ Persii auctor, qui Valerius Probus creditur, Pighius, etc.

Col. 447. *Agrippa, Herodis regis filius*. Pessime cum depravatis libris Scaliger, *Agrippa, filius Herodis regis*, etc. quod est quidem turpe librorum mendam; sed est sane turpius Scaligero quod non animadvertit loci mutilationem præcepitque ieri in turbas suas, et quem minime intellexit, Eusebium tanta contumelia exceperit. Optime enimvero Eusebius, ut a Pontico pridem restitutum est, et nostri quoque mss. præferunt, Agrippam dixit filium Aristobuli, qui Herodis Magni filius fuit. Vide Basnagium si lubet. Mutilationem nominis Aristobuli, ob similitudinis vocis *filii* et *filii*, sive *σός* et *σός* recursum, passa sunt, scribarum osecitantia, etiam que ex chronico paschali Græca laudamus.

Ibid. *Pilatus... Scribit Tertullianus*. In Parmensi ms. ut et 1 Palatino isthæ, scribit *Tertullianus in apologetico*, prætermisissis que Italico caractere distincta sunt, cum insequenti periocha

junguntur uno sensu, *multos senatorum et equitum Romanorum interfecit*. Scaligeri editio nihil horum penitus retinet; et priora tamen illa de Tertulliano Græce quoque novit Syncellus. Resi veritatem quod spectat, scimus Tertulliani testimonio de accusatoribus Christianorum doctos criticos ægre fidem adhibere, quod neque essent tunc Romæ Christiani, nedum ut possent de crimine publico apud Romanos accusari. Ad hæc videantur cum ea narratione Tiberii mores, et senatus auctoritas dissidere. Tu vides Pearsonium lection. iv in Act. Apost. adito et Jo. Clerici hist. eccles. ad ann. 29.

Ibid. *Tiberius imperator*. Suetonius in Tiberio cap. 73: *Obiit* (Tiberius) *in vita Lucullana, octavo et septuagesimo ætatis anno, tertio et vicesimo imperii, decimo septimo calendis aprilis*. Cn. *Aceronio Proculo C. Pontio Nigro* cons. ab Urbe condita septingentesimo nonagesimo quarto, ut Eusebius supputat, ad finem vergente olympiadis 403 anno. Confer et Tacitum anal. vi, et Josephum lib. xviii. Minus bene init rationes Dio, qui non 16, sed 26 die martii, hujus uique anni, mortem Tiberii consignat.

Col. 448. *Caius Cæsar*. Ut primas scilicet in Judæorum gente obtineret, regis insignibus, corona aurea, et regio litulo condecoratus, quam ditionem quod spectat, nondum Judaæam teneret, sed solas Philippi et Lysanie tetrarchias. Eam postmodum una cum Samaria, totumque adeo regnum avitum a Claudio accepit, quod luculentissimis verbis testatur Josephus antiquit. lib. xix, cap. 3, num. 4, testatur et Dio.

Col. 447. *Flaccus Avilius*. Avilius Flaccus hic est, quod nomen mirum quam varie mss. atque editi libri depravent: nam et *Avilius Flaccus* in impressis, et *Flaccus Avilius* in Palatinis mss. dicitur, teste Schurzfleischio, qui et Græce ab Syncello modo *Ἀβιλίων* dici notat, ut in laudato nobis fragmento, modo *Ἀβιλίων*: quod quidem falsum puto, eo enim, quem indigitat, loco, *Ἀβιλίων* appellatur. Vide Josephum antiquit. lib. xviii, cap. 45; Orosium lib. vii, cap. 8; Zonaram, etc.

Ibid. *Passienus filius*. In Parmensi ms. ut et quatuor Palatinis, *ob fraudem hereditatis suæ necatur*.

Col. 448. *Caius Mummi*. Duo verba *cognomento Caligula* neque Parmensis, neque alii melioris notæ libri agnoscent. Tum habet primus Palatinus ms. *impellens eum se uxoris suæ patrem scribere, et esse*. Illud scribere, pro *dicere*, satis

otiose Scaliger in Hieronymiana interpretatione cavillatur: defendit vero Schurzfleischius, qui scripsisse porro sentit Memmianum se uxoris suæ patrem in tabulis et instrumentis dotalibus, que *συμβόλαια* Græci vocant, quæque per auspicos signabantur. Historia nota ex Dione, Jordanæ, atque aliis.

Col. 447. *Pontius Pilatus*. Phlegonem Trallianum innui, Scaliger putat: atque ipse quidem Eusebius hist. eccles. lib. ii, cap. 7, isdem prope verbis antiquam olymp. ἀναγραφὴν laudat. Cæterum ejus Pilati exitus meminere Orosius quoque lib. vii, et Cassiodorus.

Ibid. *Caius semetipsum in deos refert*. Respondet Græco Διὸς Ἐπιφανοῦς *Jovis illustris*. Historia repele abs Josepho lib. antiq. xviii, cap. 8 et seq.

Col. 449. *Caius a protectoribus suis occiditur*. Cassio Cherea, qui primus eum ferro petiit, tum Cornelio Sabino atque aliis, quos Spartanos cubicularios chronici paschalis auctor, Syncellus ἐσπέρτας ἱπαστρούς, Goaro interprete, *pretorianos*, vocat. Occisus autem est Caligula ix calend. februar. anni ab U. C. 793, ipso Gaio quartum et Sentio Saturnino cons. quem annum eum primo subsequentis olymp. 205 accuratior chronologi comparant. Certe ex Suetonio, Dione, Clemente Alexandrino, Tertulliano, Eutropio, Cassiodoro, Zonara, vixisse Caligulam annis 29, regnasse triennio, mensibus 10, diebus 8, initio sumpto a 16 martii die, qua Tiberius interit, anno ab U. C. 789, nemine jam dissentiente, compertum est. Cogitur vero noster et. Franciscus Blanchintus in sua chronologia annos imperii quatuor, mensesque illos decem, et dies octo Caio elargiri, ut suæ hypothese inserviat.

Col. 450. *V. Claudius*. Facit enim Clemente Alexandrino Eusebius, qui dies viginti octo numerat, pro viginti duntaxat, ut Dio, Josephus aliique supputant. In mensium numero Scaliger graviter errat, qui in textu *novem* legit, in notis *septem* utrobique contra Eusebii mentem, et eodiem mss. fidem. Quamquam non diffitemur in Parmensi menses 9 et diebus 24 legi: Epiphanium quoque *πίνας ἐνία*, et dies duos supra annos tredecim numerare: alii in alia omnia abeunt.

Ibid. *Iste est Claudius*. Nullus dubito, quin librorum osecitantia mutilus loens iste, ex ipsis, que Hieronymi describit, Eutropii verbis ita sit restituendus, *Claudius patris Caligulae,*

Drusi qui apud Moguntiacum monumentum habet, filius. Sic demum recte erit auctori nostro et cum Eutropii loco, in quem videtur doctorum hominum notas. Scaligero ante nos de mendo suboluit. Quod spectat subsequenter Italico caractere descripta verba, *alibi legi*, etc. que et in margine primi Palat. ms. habentur, ita Schurzfleischius: Hoc scholium eo minus prætereundum duximus, quod rectus Suetonius, Eutropius, et Nummi, Claudius Drusi filium fuisse dixerunt. Adde Basnagii exeroit. anti-baron. iv, p. 249, qui tamen vel ideo, quoniam jam olim locus varie lectus in Eusebio fuit, et ab Hieronymo potius est, quam ab Eusebio, in Eusebium iniquior esse videtur.

Col. 449. *Petrus Apostolus*. Notum, quanto id conatu adstruat Baronius in annal. ad an. Christi 43, atque e contrario quibus argumentis conclusum eat Pagius, non advenisse Petrum Claudii temporibus Roman. Hoc adeant cum primis, qui judicium ferro ea de re volunt: neque enim id agere instituti nostri est. Tantum animadvertendum, eos qui pro Eusebio stant, ita rationes suas inire, ut facile adversariorum argumenta eludant; atque illud cum primis, quod Scaliger proouidit, non potuisse scilicet Petrum Romæ esse secundo Anno Claudii, quippe qui ab assumptione Domini ad id tempus, quo conjectus est in vincula ab Herode Agrippa, semper fuerit in Palestina aut Syria: Herodes autem Agrippa obiit quarto anno Claudii. Volunt enim anno insequenti Petrum Roma iterum in Palestinam contendisse, ut periclitanti sub rege Agrippa Ecclesie supplicet ferret: a quo et conjectus ipse est in vincula, et se deinde subduxit ab Angelo liberatus, ac venit Antiochiam, deinde in Asiam minorem, ac demum Romam reversus est. Vide Franciscum Blanchinum, tom. II Anastasii, pag. 48.

Col. 449. *Marcus evangelista*. Alii libri referunt prædicationem Marci ad ann. 43. Græcus textus ad 40, id est, 44, Baronius ad 45 quem ex eodem Hieronymo cum tertio Claudii anno componit. Sed cum anno 41 regnare coepisse Claudium, ex illo solis defectu, qui ejusmet temporibus accidit, evincant passim eruditi: adventus Marci in Ægyptum rectius ad 43 collocatur, etiamsi obesse videntur que de nono Claudii anno Hesychius Alexandrinus, et que de tertio Caligule chronicon paschale tradunt. Porro minus recte legit Scaliger in *Ægypto et Alexandria*. Videtur laudati Hesychi origines, et Joannem Seldenum ibi.

Ibid. *Primus episcopus*. Dicemus hac de re plura inferius ad Ignatium num. 2084.

Ibid. *Agrippa rex Judæorum*. Obstitit Eusebio Tacitus annal. xii. cap. 25: *Ituræi*, inquit, et *Judeis, defunctis regibus Sohemo atque Agrippa, provinciæ Syriæ additi*. Huic Josephus lib. antiq. xix cap. ult. ubi Judææ totiusque regni Agrippæ proprium procuratorem Cuspium Fadum missum a Claudio nominat, qui Cæsaris nomine regnum administrabat. Constat hinc autem, quod Scaliger contendit, falli Eusebium; neque enim isto quo mortuus est pater Agrippa, cognominis filius anno regnum adeptus fuerit, sed post aliquot annos, cum junior rex ad tutelam suam pervenisset. Atque est hoc quidem verum sed alia, ut sentio, Eusebii mens est, ut regis filii successionem, non quo in regni possessionem missus est, tempus spectet. Adhuc testatur loco dudum laudato Josephus, quod habuit in animo Claudius Agrippam juniorem et vestigio militare, ut in regnum succederet, volens etiam fidem jurjurando datam confirmare. Sed liberti et amici, qui plurimum apud eum poterant, dissuaserunt, periculosum esse dicentes adolescentulo admodum, et qui nondum ex ephelis excesserat, tante magnitudinis regnum committere.

Col. 450. *Prophetia Agabii*. Non hoc tamen anno, neque ut Scaliger contendit, triennio post, sed biennio, sive Claudiani imperio sexto. Videsis hac de re, deque Helena, Adiabonorum regina, que coempta, ex Ægypto annona, Judææ famem levavit, Pagium, et ex antiquis Josephum lib. xx, cap. 2 et 3. In Parmensi ms. hæc pericopa ad superiorum proxime annum refertur, atque illi de Evodio præponitur.

Col. 440. *Claudius de Britannis triumphavit*. Atque hoc quidem anno regressus est Romam, unde sex menses abfuerat, bello gerendo occupatus. Quanquam adhuc absenti ob insignem Camaloduni et barbarorum victoriam triumphus decretus est illi ab senatu, et Britannici cognomentum, et triumphalis eum in Urbe, tum in Gallia arcus. Videsis Dionem, et Suetonium. Scaliger de *Britannis* legit. Quod addit Hieronymus, ea victoria insulas Orchadas Romano imperio esse adjectas, confirmat Orosius lib. vii. *Eutropius* brev. cap. 13, Cassiodorus, alique. Dicemus et nos fortasse inferius, ad Domit. i, quo tempore insulas illas Agricola invenisse Tacitus refert.

Ibid. *Domitius Afer*. Verosimile est quidem, hæc de Domitio, ut et Claudio, qui subsequitur,

Hieronymum e Suetonio accepisse. Non ausim tamen, quod Scaliger facit, pro certo asserere; nam neque in catalogo, qui operi de claris rectoribus præfigitur in nonnullis mss. hic habetur, neque *rhetor* dicitur ab Hieronymo, ut reliqui omnes Suetoniani, sed *orator*. Videtur porro hic idem ille Domitius, qui et consul fuit: qua de re videsis Dionem, et e recentioribus Tillemontium. In quibusdam codicibus *Nemausensis* scribitur.

Col. 450. *Inter Therasiam et Theram*. Tale quid etiam superiori ætate, nec semel, Eusebius alios auctores secutus narrat contigisse: re etiam vera contigit pluries. Plinius lib. ii, cap. 87: *Inter Cycladas, olympiadi 135, anno quarto, Thera et Therasia (exorte sunt): inter easdem, post annos 130, Hiero, eadem que Automate: et ob ea duobus stadiis, post annos 110, in nostro ævo, M. Junio Citanus, L. Balbo cons. Thia*. Item Seneca pluries ejusmodi insulas enatas in Ægeæ mari memorat lib. ii, cap. 26, et lib. vi, cap. 21 naturalium questionum, in quem videsis omnino J. P. Gronovium. De ista que sub Claudii principatu enata est, loquitur Dio lib. ix, ubi et quod tempus spectat, satis bene eum Eusebio convenit, et qui ab eo videtur accepisse, Orosio lib. vii, cap. 6. Ceterum de anno inter alios scriptores grande dissidium est. Tu vide Petavium de doctrin. tempor. lib. xi, cap. 9, qui periocham istam e Cassiodoro et Orosio ad num. 2061 cum aliquot mss. et Mirro refert, non ad præcedentem, ut facere alii amant.

Col. 449. *V. Agrippa*. Inanimus dudum, quo sensu ab Agrippæ patris morte filii cognominis regnum auspiciatus Eusebius sit: neque enim, ut vulgo accipiunt, possessionem ipsam regni, sed seriem, successionemque regis, sive ejus, qui Judaicæ gentis caput, et personam principis sustineret, denotare in animo habuit. Id ego ex ipsis Agrippæ hujus annis, de quibus tantopere disputatum est, colligi satis manifesto indicio velim: eum enim viginti sex illi tributus Eusebius, non eos tamen eum regis morte (quæ serius multa contigit) neque ejus captivitate (quæ nulla fuit, integra regni ejus ditone permanente), sed cum Judæa capta, et Jerosolymis subversis concludit: cumque Agrippæ nec verbo tenus memineral, ad ejus tamen vicesimum sextum annum, *Judæorum regnum defecisse* annotat, et filium historie gentis ejus abruptit. Nempè ut significet propositum sibi, non *supra* Agrippæ, sed *Judaici*, ut ita dicam, regni in universum tempora et rationes digerere, ejus ille ad eum usque an-

num, cum adhuc Judaica res staret, summo loco fuit: ut vere cum ea natio collapsa est, dirutaque urbs Jerosolyma, ipse etiam, qua principale decus ejus sustinebat, desierit. Alioquin nec Judææ et Jerusalem unquam regum obtinuit, sed Philippi et Lysanice tetrarchias, partemque Galilææ, et Tiberiadem, cum aliis nonnullis trans Jordanem urbibus aut vicis: et Judæorum tamen regum albo non ab Eusebio solum, sed et ab aliis scriptoribus ad censetur. Alia igitur erat quam respectu gentis personam in se principis referebat: nam et suprema in his que ad religionem pertinebant, potestate continenter usus est, ut pro lubito summo pontifices constitueret aut removeret, cæremoniæ quoque et vestium ex parte faceret arbitrium, perficeret ampliaretque templum, denique regiam in Jerusalem domum, quo loco illa Assamonæorum regum fuerat, haberet. In que jura, seu regis faciem, statim a patris morte Agrippa filius successisse putandus est, decessisse autem post annos 26 cum abacta est gens illa, regni que caput et templum subversum. Huc certe spectavit in recensione hæc sua Eusebius: hæc ejus omnino mens fuit, et ratio, quam fecit Scaliger intelligendo, ut non intelligeret, quoniam in eum liberius deliscescet. Et persuasit tamen hæc tenus doctorum vulgo, ut de Eusebii commento conclamatum jam ferme esset ex illo Scaligero præjudicio. Nunc illo probe a nobis explicato, ne refelli quidem pluribus aliorum objectiones mereantur. Cætera que huc spectant, repetè a Basnagii historia Judaica lib. vi, toto capite decimo tertio.

Ibid. *Descriptione Romæ facta*. Confer Suetonium in Claudio cap. 16. Notatum Scaligero, conjici hoc gestum totidem verbis a Cassiodoro in consulum Asiatici et Cornelli, quanquam, inquit, male pro *Cornio*, id est, Messala. Ego Asiatici fuisse tunc collegam M. Junium Silanum, non Corvinum Messalam, ex Dione, Tacito, fastis anonymi, atque aliis novi. Addit ille in Grecis, que ex farragine chronici bibliothecæ regie hausit, legi *μυριάδας χιλιάδων*, hæc est, *sexcenta nonaginta quatuor millia*; quod discerni haud exigui momenti est. Latina autem esse depravata sed et apud Synchronum pro *καὶ α'*, legendum *καὶ β'*.

Ibid. *Thracia hucusque regnata*. Serius hoc alii, et fortasse rectius differunt. Haud scio tamen, qui ex antiquis simile quiddam tradiderit: quin potius ex uno Eusebio hoc discimus, Remaralce mortuo, Thraciam in provinciam redactam.

Eadem habet in excerptis. Qui serius differunt, sive ad annum Claudii sextum, recentiores critici sunt.

Col. 431. *Sub procuratore Judææ Cumanò*. Atque hoc gestum ad sequentem ann. Claudii octavum spectat, ut ex Josepho antiq. lib. xx, cap. 5, et de bello lib. ii, cap. 14, Zonara, atque aliis compertum est. Sumpsit et Eusebius ex Josepho, in cuius exemplari legisse videtur *ὑπὲρ τρεκατηρίων*, pro quo obtinet *ἴσως τὸς μύλους*, casus videlicet: ita enim et Rufinus legit, et Orosius, quin ipse alibi Eusebius in hist. eccles. supputat.

Ibid. *Palæmon Vicentinus*. Dicitur Suetonio de illustribus grammaticis *Remmius Palæmon*: sunt qui etiam, *Quintus* pronomen addant. Scaliger de hoc Palæmone inscriptionem laudat in agro Vicentino, inter Gudianas pag. 232. Quæ recens, quantum scio, confecta est, et fortasse a Ligorio: sed mirum Scaligero emunctæ naris homini de fraude nihil suboluisse.

Col. 431. *Magua fames facta est Romæ*. Deceptus a Panvinio, et mendosis Cassiodori codicibus Scaliger his terque peccat, monere dum vult, fuisse hoc anno, Claudii decimo, consulens C. Antistium Vetelem, et M. Sullium Rufum Servilianum; nam neque illud *Rufi* cognomentum inscripti lapides, auctoresque boni habent, neque *Servilianus* cognominatus ille est, sed *Norvitanus*, ut recte scribunt Idatius, et fastorum Cuspianiani auctor. Peccat tamen in eo gravius, quod Veteri suffectum fuisse scribit Ostorium Scapulam; hic enim suffectus est M. Junio Silano ante annos quatuor, hoc autem anno bellum gerebat in Britannis; quibus et devictis decreto senatus triumphalia ornamenta reportavit. Vide Tacitum annal. xii, cap. 23 et 32.

Ibid. *Marcus Antonius Liberalis*. Facile assentiar Burmano ad Suetonii laterculum de claris rhetoribus, non videri incongruum, ut hic illo Antonius Liberalis sit, cuius hodie exstat *μεταμορφώσεων συναγωγή*.

Col. 432. *Fame facta in Græcia*. Alia adeo ab ea videtur, que ante duos annos in Syria fuit, et de qua dictum superius. Facile Romæ anno inequenti auctor refert. Facile autem eadem annone diritas, que primum ingruit in Syria, alias subsecutis annis regiones pervaserit. Josephus antiq. lib. xx, cap. 3, eam sub duobus Judææ procuratoribus, Cuspio Fadus, et qui ei successor datus est, Tiberio Alexandro memorat: *ἐπὶ τούτοις ὅθι καὶ τὴν μέγαν λιμὸν, α. τ. λ.* Pro scio

drachonis verosimilius habet Syncellus $\epsilon\delta\delta\rho\alpha\gamma\mu\omega\varsigma$, quæ faciunt drachmas duodecim: idque et Scaligero probatur magis, quod sex drachmarum venalis modus caritatem annonæ, non famem arguit.

Col. 451. *Sub Felice procuratore.* Indicat Josephus, sub Felice quidem hæc contigisse, non tamen imperante Claudio, sed Nerone, cum hic Felici *improbat*, pauca tamen exceptis urbilibus, confirmasset. Repete ab eo seriem historię lib. xx antiq. cap. 6, et de bello lib. ii, cap. 12, nam neque par credere est, uno eodemque anno isthæc omnia contigisse. Ad hæc ipsa Ægyptii magi mentio, quam Lysias facit Aetor. cap. xxi, 38, ut hæc serius differantur, persuadet. Scaliger satis habet nonnulla ex hoc contextu carpere, tanquam Latine minus fideliter abs Hieronymo reddita, quibus utique operæ non est immorari.

Col. 452. *VI. Nero omnis xiii.* Videtur hinc restituendus Josephi locus lib. iv de bello cap. 9, ubi Neronem imperasse dicit, $\tau\eta\sigma\alpha\delta\epsilon\kappa\alpha\epsilon\tau\eta\ \kappa\alpha\iota\ \tau\eta\delta\epsilon\sigma\tau\eta\ \alpha\epsilon\tau\alpha\delta$. Sollicite ut pro $\tau\eta\delta\epsilon\sigma\tau\eta$ rescribas $\mu\eta\upsilon\sigma\alpha\iota$, etiam Dio, laudatus Scaligero, tempus Neronianæ tyrannidis annis tredecim, mensibus octo concludit.

Col. 452. *Pestus succedit Felici.* Eadem, sed accepta iterum ab Eusebio, tradit Hieronymus de Paulo lib. de viris illustribus: *Vicennio et quinto anno, id est, secundo Neronis, eo tempore quo Festus procurator Judææ successit Felici, Romanus vincens mittitur.* Quæ quidem et summo chronologo Petavio, atque aliis probantur: sed non ita Tillemontio, qui nota 56 ad vitam Pauli, Eusebio, atque adeo et Hieronymo nonnulla opponit, quæ digna lectu sunt.

Ibid. *Probus Berytius.* Apud Suetonium de illustribus grammaticis cap. ultimo *Marcus Valerius Probus Berytius* dicitur, quod postremum nomen $\theta\epsilon\rho\upsilon\delta\acute{o}\nu$ a Beryto Phœnicie, varie effortur in mss. atque impressis libris, nam et *Berritius*, et *Bruttus* et *Beritius* invenire est. De ejus etate consule Norisium nostrum in cenotaph. Pisan.

Col. 452. *Status Sarculus.* Legendum omnino est *Ursulus*, quemadmodum et in mss. chronico apud Vossium, et in Suetonii latereulo, qui operi de claris rhetoribus præfigitur in vetustis aliquot mss. appellatur. Accedit quod *Ursi* quidem atque *Ursuli* familie nota sint nomina, *Sarculi* autem apud Romanos nusquam inveniuntur. Pro *Tholosanus*, in plerisque aliis libris *Tholosensis* est, aut *Tolosensis*: neque audiendi

sunt qui Neapolitanum fuisse eum dicunt, et cum Statio Papinio poeta confundunt.

Col. 453. *Terræ motus Romæ.* Ex calculis astro-nomicis, et Plinio lib. ii, c. 70, evincunt Petavii et Pagii post Scaligerum, solis defectionem istam contigisse anno Neronis inse-quenti, et quidem post patratam cædem Agrippina, coss. L. Vipstano Aproniano et L. Fonteio Capitone, die 30 aprilis, hora secunda post meridiem, cum sacra in defunctæ Agrippinae honorem fierent.

Col. 452. *Nero tauræ luxuria fuit.* Haud recte quidam laudatus Scaligero codex ms. *uxorem suam* legit, ut tres uno tempore patratas a Nerone cades significet, matris, uxoris et amite, quod falsum est; Octaviam enim uxorem diu post ille in Pandatarium insulam relegavit, deinde interfecti jussit.

Col. 451. *Nero tauræ luxuria fuit.* Absunt a Parmensi ms. duo verba et *calidis*, habet vero quem hic Hieronymus describit, Eutropius in breviari. lib. vii, c. 14, ubi et *lavaret pro lavaretur*, et mox *blattei* pro *purpuris* legitur. Videtur in eum locum Cellarii notas.

Col. 452. *Pesto magistratui.* Rectius fortasse rationes inquit Blanchinius, qui in sequentem annum Albinii magistratum differt. Minus bene pro *successit* in aliquot mss. est *cessit*.

Col. 453. *Jacobus frater Domini.* Confer, si lubet, Josephum lib. xx, c. 8, nostrumque Eusebium hist. coeles. lib. ii, c. 22, demum adde et Zonaram; dissident enim in ea narratione nonnihil inter se. *Simeon*, notante Schurzleischio alias *Simon* dicitur, notum quippe Hebraica vocabula in $\iota\sigma\acute{\alpha}\rho\omega\alpha$ Græca, Latinae, cum gentes dominarentur, Judeis commutata. Cæterum vide Allatum lib. de Simeonibus.

Col. 454. *Ante mensam.* Superiori proxime anno, ex Taciti, Suetonii et Xiphilini testimoniis, Pighius adscribit.

Col. 453. *Post Marcum evangelistam.* Martyrii utique palma donatus est Marcus quo veteris Ecclesie consensus vincit. Incertum autem est, quo anno, atque adeo, quo Anianus Alexandrinæ Ecclesie episcopus ordinatus sit. Ad octavum Neronis refert Eusebius ipse alibi hist. eccles. lib. ii, c. 24: $\text{Νέρονος ἑβδομὸν ἔτητος τῆς βασιλείας τῆς}$. Nec moramur Rufinum, qui primo ejus imperii anno illigat, ut neque Prosperum, et Marianum, qui septimum ejus consulatum comminiscuntur. In aliis hujusmet chronici Eusebiani codicibus nono insequenti anno or-

dinatio Aniani assignatur. Serius tamen adhuc quam Eusebius facit, docti viri hæc differunt, quorum sane bonis argumentis sententia non caret. Sed non videtur post mortem Marci, ejusque causa, ut alibi Hieronymus in script. eccles. asserit, sed ut ibi innuit Eusebius, quod cesserit Marcus administrationi, Anianus ordinatus suffectusque est. Cessit autem Marcus ut aliis regionibus Christum annuntiaret, circa hunc nempe annum, Neronis octavum, quem Eusebius hic cum 64 Christi componit. Vide, si lubet, Tillemontium.

Col. 453. *Persius moritur.* Suetonium in ipsiusmet Persii vita, *decessit*, ait, *vixit stomachi, anno ætatis 30*; pro quo numero rescribi 29, ut Scaliger mallet, nihil opus est, siquidem comode potest de non completo postremo anno accipi.

Col. 454. *Therma a Nerone edificata.* Acceptit ab Eutropio Hieronymus, quod et Scaligero notatum est. Tu confer Suetonium cap. 12, ubi et de citharistarum agone, quo Nero superavit; nec præterea in eum locum doctorum hominum notas.

Col. 453. *M. Annæus Lucanus.* Atque hoc gestum in annum sequentem, Neronis undecimum, quo detecta adversus eum C. Pisonis conjuratio est, debuerat conferri juxta antiquorum testimonia, Dionis, Suetonii, et Taciti annal. xv et xvi. Minus recte apud Pontæum *Anneus* scribatur.

Ibid. *Nero, ut similitudinem Trojæ.* Nullus hic est, quem Scaliger comminiscitur, metachronismus: siquidem C. Lecanio Basso, et M. Licinio Crasso coss. incendium hoc Urbis fuisse excitatum, colligere est ex Tacito, Suetonio, Xiphilino, Orosio, Eutropio, atque aliis.

Col. 457. *Tres civitates Cypri.* Si eodem, quo Laodicea, anno due aliæ urbes conciderunt, illam utique Tacitus annal. xiv, cap. 37, prolapsam Nerone iv et Coss. Cornelio Lentulo, id est, sexto aut septimo ejusdem imperatoris anno, auctor est: quare triennii, ut minimum, peccatum hic esset metachronismo. Sed contigere alii postmodum tremores terræ: neque verisimilitudine caret, fuisse ab auctore nostro in eandem historię memoriam conjunctos. Aul certe alios, atque Tacitus, chronologos secutus est. Orosius, lib. vii, cap. 7, eandem hæc verba abs Hieronymo descripsit. Pro *Colossæ* quidam mss. *Colossæ* legunt, quod habet æque bene, ut est Scaligero et Schurzleischio multis exemplis comprobatum.

Qui Albino in Judææ *improbat* successit, non *Cestius*, sed *Gessius Florus* appellabatur. Inde autem fortasse ortus est error, quod eodem hoc anno C. Cestius Gallus Camerinus missus est Syriæ pressus. Scaliger Cestii nomen prætermitit, Pontactus utpote alia manu intrusum Italico caractere distinxerat, sed est etiam in Græcis Κέσσιος . Cum Scaligero autem optimus quoque cod. Luensis facit.

Col. 454. *Junius Gallio.* Apud Scaligerum *Junius Gallio* tantum est, *Annei*, quod libri alii retinent, nomine prætermisso: atque id quidem rectius, ut videtur: prius enim hic Seneca frater L. Anneus Novatus dictus est, adoptatus autem postea a Junio Gallione, dici de ejus nomine Junius Gallio, non Junius Anneus Gallio debuisset. Sed illa gravior Scaligeri postulatio est ex eo, quod Seneca fratri superfluisse hunc ex Tacito annal. xv constat, ubi, *Junium*, inquit, *Gallionem Senecæ fratris morte pavidum, et pro sua inconvulsiæ supplicem, increpuit Salsenius Clemens*. Quin etiam Xiphilinus post Senecam fratrem et ipsam quoque exstinctum dicit, $\kappa\alpha\iota\ \sigma\iota\ \delta\epsilon\delta\delta\alpha\phi\iota\ \sigma\alpha\tau\epsilon\rho\upsilon\ \epsilon\pi\alpha\pi\omega\lambda\omicron\upsilon\sigma\tau\epsilon\upsilon$, nimirum Mela et Gallio. Et vero mori jussus est L. Annæus Seneca, detecta Pisonis conjuratione, Licinio Nerva, et Vestino Altico coss. qui annus in imperii Neroniani undecimum et duodecimum incurrit. Ipse ad finem undecimi Eusebius refert. Hæc itaque ejus Hieronymi, fuerit in Gallionis morte recensenda hallucinatio, aut eorum quos auctores secuti sunt. Schurzleischius in curis posterioribus consuli jubet Vossium de historicis Latinis, Salmasii quoque judicium de Floro, quod ei præfigitur in Grævianna editione, denique Polyænum, et Is. Casauboni notas p. 753.

Col. 453. *Iturus Nero... Olympias acta non est.* Isthæc, *Nerone in suam præsentiam differente, in vetustioribus editis libris, nec non aliquot mss. superiori proxims periocha de Gallione adiunguntur* una serie et sensu, pro verbis *non est acta, substitutis mortem ejus, ad hunc modum, propria se manu interfecit, mortem ejus Nerone in suam, etc. omnino perperam.* Videtur Pontacum. In uno apud Scaligerum ms. ipsa etiam duo verba *non est acta* desiderantur. Rom ipsam quod spectat, ex Olympiacæ panegyris in sequentem annum dilatione, olympiadum calculos nonnulli anno integro retardarunt. Cætera videndus Philostratus in Apollonii vita.

Col. 455. *Dua tantum provinciæ.* Hieronymus, quod et Scaligero notatum est, hæc accepit

verbo tenus ab Eutropio brevior. lib. vii, cap. 14 : hic autem a Suetonio cap. 48. Videnda quæ in utriusque auctoris loca docti interpretes observarunt. Eutropius *duæ tamen pro duæ tantum* habet, quæ verior utique lectio est ; *Polemonicus* in quibusdam libris, teste Schurzleischio, *Polemonicus* corruptæ, ut et penes Mireum *Polemius* legitur. Idem consuli jubet Jo. Malalam chronograph. pag. 332, et Stephanum in HONTOE. Cottia quoque Alpes male in aliis codicibus *Cottia*, et *Cotia* nuncupantur.

Col. 453. *Nero in olympiade*. Spectant hæc ad numerum sequentem, ad quem plura dicenda sunt.

Col. 453. *Iterum Nero*. Subjungunt quidam mss. apud Scaligerum et Schurzleischium verba illa : *Quidam codices habent, quod 211 olympiade acta non est, Nerone in suam presentiam differente*: non dubium quin ab sciolo glossatore infarta. Verum hæc illud referendum videtur, quod præcedenti proxime anno Eusebius ait, *Nero in olympiade coronator, etc.* significat enim quod non satis bene Scaliger videtur assecutus, Neronem in ipsa Elide, quo perrexerat ad ludos olympicos, coronatum. Coronatum autem hoc anno esse olympiadis 211 secundo, vero celebratis tempore, solstitio scilicet æstivo, sed non anno vero. Videndus Dio lib. LXIII, Suetonius in Nerone cap. 24, et cum primis Norisius noster epistol. consulari. Sed neque illud videtur intellexisse Scaliger, quod tum hic, tum laudato proxime loco dicitur, *inter cerycas, tragædos, et citharistas, etc.* ac sane dum s. interpretis suggillare vult ignorantiam, ostendit suam. Vertendum fuisse ait, *tragediis et cantibus ad citharam coronabatur sub præconibus*. Hac enim-vero interpretatione depravatus omnis est sensus, ipsaque historia perit. Nec intellexit vir cætera summus quid essent in sacris certaminibus præcones, quos Græci κήρυκες, *cerycus*, vocant : nec Hieronicarum præcones, a Romanis in Urbe distinguit. Docet vero Suetonius cap. 24, dndum laudato, Neronem et præconio ubique contendisse : de ipsa videlicet contendisse præconum corona : id quod Philostratus quoque in vita Apollonii tradit. Recte adeo Hieronymus auctoris sui mentem assecutus et verba, contra atque Scaliger, rem acu tetigit, scribens, Neronem inter cerycas, tragædos, et citharistas coronatum. Cætera quæ idem doctus vir Hieronymiana versioni opponit, persequi non est opere. Spectat huc tamen iterum Suetonius

cap. 23 : *Certamina, inquam, deinceps obit (Nero) omnia. Nam et quæ diversissimarum temporum sunt, cogi in unum annum, quibusdam etiam iteratis, jussit. Olympiæ quoque præter consuetudinem museum ægona comisit, etc.*

Col. 453. *Neroni in macelli*. Aliter in primo Palafino ms. *Nero expensus centies centena milia decreto senatus amicus subministrat*. Quam scripturam Schurzleischius sequi mallet pro vulgata, quod in hac nimis exigua summa exprimitur, quam ut immensa huic gurgiti a senatu annonata tribueretur. Hanc causam habuit antea Scaliger, ut putarit aliter scriptum in Græcis fuisse, sive παρά μισθία, quod est, *millies centena milia*, et notari velit auri Romani quadragies centena milia aureorum, Gallicani numismatis miliones octo trecenta triginta tria milia, etc. nisi si majorem adhuc summam illi senatus decreverit. Et scimus quidem a Suetonio docti, quam prodigiose fuerit profusionis Nero, ut nisi aliunde haberet, hæc certe, quam tribuisse senatus scribitur, annua summa impensis non sufficeret : nihilosecius eor impressam lectionem mutemus, id satis cause nolim, eoque minus, ut Hieronymum, quod per summam confidentiam Scaliger facit, de properantia in Græcis vertendis acceusimus. Schurzleischius mallet ipsam quoque codicis Palaolini lectionem *amicis*, mutare in *medicis*, quod rursus, qua de causa, et quam bona conjectura veli, non video.

Ibid. *Nero cum cæteris*. Hujus mortem quod spectat, post Scaligerum, Pighio doctissime aliis chronologis videtur ad præcedentis olympiadis annum secundum pertinere. De Cornuti ex Silio vide Dionem lib. LXII.

Col. 453. *L. Annaeus Melas*. Constare utunque hoc potest, quidquid Scaligeri videatur, etiam cum Xiphilini, quod superius laudamus, testimonio : siquidem postremus omnium Mella interfectus est. Neque obstant, quod hunc ipsum juxta Taciti rationes putemus jussum interfici anno superiore, sive Neroniani imperii decimo tertio.

Col. 454. *Primus Nero super omnia*. Repetunt vulgo chronologi persecutionis initia ab Urbis incendio, atque eo quidem anno supplicio affectos Petrum et Paulum, contendit cum primis Scaliger, et quinquenni metachronismo peccatum ab Eusebio, tanquam de tripode pronuntiat. Offucias autem facit tum in eo quod incendium Neronianum solido anno anticipat (non

enim, ut putat, Memmio Regulo, et Vergilio Rufo, sed C. Lecanio Basso, et M. Licinio Crasso, excitatum est), tum in eo quod pro veris, quæ sibi plauerunt, credi jubet. Et sunt tamen de martyrii Apostolorum Petri et Pauli epocha sententiæ doctissimorum hominum variæ : atque hæc Eusebii nostri, si quid in his video, tum hypothesei apprime consentanea, tum vulgo receptor jamdiu olim, fortasse etiam verosimilior. Tu in eam rem consule Joannis Pearsonii dissertat. 1, de successione primor. Rom. episcoporum. Accedit proxime Tillemontius quem videsis nota 40 ad vitam Petri, ubi ejus mortem in annum rejecit ære vulg. 66. Baronius, Pererius alique magno numero superiori anno, sive Neroniani imperii decimo tertio, illigant. Alii et primi quidem subsellii chronologi ad præcedentem, sive duodecimum referunt, Pagius, Henschenius, Papebrochius, Toirardus ad Lactant. de mort. persec. cap. 2 ; demum et noster Franciscus Blanchinius : quorum argumenta legere apud eos præstat. Eadem porro die, qua Petrus suffixus est cruci, Paulum securi percussum, vulgo recepta sententia est, quam Scaliger convellere frustra nititur. Cæterum et male, typhothetarum facile mendo, in ejus editione *persecutionem inter Christianos* legitur pro *Christianos*.

Col. 453. *Contra Judæos*. Notatum superius, *Cæstum pro Gessio*, antiquo librorum errore, dici. Vide Josephum de bello lib. II, cap. 14 et 15, Pagium quoque in Baronii annal. lib. I, pag. 50. Loquitur vero juxta ætatis sue morem Hieronymus, *magistrum militiae* Vespasianum vocans, quod munus eo saltem nomine a Constantino primum institutum est. Eodem sensu s. idem interpres infra ad an. Christi 283 Saturninum *magistrum exercitus* appellat.

Col. 453. *Post Petrum*. Non autem a morte Petri, a qua duos tantum annos, tresque fere menses sedit ; sed ab ordinatione sua ante novem ferme annos, per quos Petri vicarius et coadjutor Romanam Ecclesiam rexit. Vide Pagium in breviar. critic. chronolog. in vita Lini. Hoc sensu accipiendus est etiam Epiphanius, qui *duodecim annos* ejus administrationi tribuit, et Bucheriani catalogi auctor, qui menses præterea quatuor, et dies duodecim addit, denique catalogi alii, qui propius ad Eusebii calculos, annos undecim, menses tres, et dies duodecim supputant. Sed cum horum initium ab hoc loco Eusebius repetat, ducaturque

continenter ad octogesimum usque primum Christi, fatendum est temporum atque historiarum seriem perturbari.

Col. 453. *Post Neronem Galba*. A Neronis morte, quam sibi ipse seorsum die 9 Junii, ad Vespasianum imperium (quod utique velim ab idibus Julii subsequentialis anni repetere, cum advivente inter crapulas et libidines Vitellio, ille ab Ægypti prefecto, atque universa Syria, tum a Græciæ atque Illyrici exercitiibus imperator acclamatus est) anni integri spatium interjacet : ut alios præteream, qui a Vitellii nece, qua exeunte anno, sive circa 20 diem decembris contigit, Vespasianii initia auspicantur. Mirum adeo quæ tanto temporis intervallo gesta continentur, ab Eusebio in eundem quo mortuus est Nero, annum conferri et comparari quidem cum eodem 24 et Judæorum laterculo, ut nihil de illo dicam annorum Domini, qui postea ab aliena manu accessit ; denique, quod rei caput est, olympiadis 211 terminum tam longius protrahi, ut anno et dimidio supra reliquas constet, si temporum quæ in historia notantur, rationem habeas. Num ex eo, quod hanc olympiadem loco moverit Nero, distuleritque in annum sequentem, retardarit Eusebius (quod nonnulli quidem faciunt) subsequentium initia ? Certe non primo, ut ille, sed secundo olympiadis 212, Vespasianii imperium repetant vulgo filii chronologorum. Facerent utenique satis objectionibus hisce omnibus vestustiores quedam editiones, in quibus ab hoc loco olympias illa 212 initium sumit, et cum primo Vespasianii, non 23 Judæorum laterculi, sed 26 annus connectitur. Verum alias illo in subsequentibus peccant ; nec scio, num sit ejusmodi recessioni fides adhibenda, cum pari omnes consensu obstant, quibus utimur antiqui mss. libri, Scaligerana etiam, atque hæc omnium diligentissima Ponticaena editio, quam sequimur.

Ibid. *Galba septimo mense*. A die scilicet 16 Junii ad 16 Januarii, ut rationes init Petavii de doct. temp. tom. II, lib. XI, cap. 16. Occisus est autem Galba a prætorianis militibus ab Othone ad eadem animatis, ut Plutarchus, Dio, Tacitus, Suetonius, Xiphilinus tradunt.

Ibid. *Otho tertio regi sui*. Quinimo solidos 95 dies imperasse Othonem, ex Suetonio colligas, quocum facit Theophilus ad Autolyceum lib. III, et Eutropius. Proxime accedit Josephus, qui duos illi dies supra tres menses tribuit. Ta-

citus vero, Zonaras et Xiphilinus solos ei dant dies nonaginta: intulit autem sibi manus Ottho, non apud Bebriacum quidem, ut significare videtur Eusebius (ibi enim Otthoniani fusi sunt), sed Braxillis, quo loco ipse Ottho substiterat, deque suorum clade nuntium accepit, ut constat ex Josepho de bello lib. iv, cap. 9. Bebriacum autem quod spectat, varie nomen hoc scribitur apud auctores in antiquis libris. Apud Tacitum *Bedriacum* obtinet, ut et apud Florum, pro *Bebriaco*, quod aliæ editiones ferebant, atque Orosius legit. Plutarchus et Josephus *Βεβρηακόν* præferunt, quamquam erat apud hunc in antea editis libris, *Φεβρηακόν*, et referente Scalgero, *Βεβρηακόν*. Idem porro Scaliger legit hic *Vetricium*, sed et in uno ms. *Motiacum* invenit, quod nihil habet cognationis cum superioribus. Religiose has persecuti sumus *ποικιλογραφίας*, quod fuisse vicum hunc inter Veronam Cremonamque situm, Tacitus hist. lib. ii, cap. 23, scribat: quamobrem et Victor Shotti Otthonem dicit *Veronensi prælio pulsatum esse*. Hodie, jamque diu olim nullum exstat vicus eius et nominis vestigium apud nos: quem neque in Veronensium ditone atque agro existisse unquam existimo, sed fuisse, ut Plutarchus ait, *πληθὺν Κρημένως*. *Cremonam præzimum*; nam et *πρὸς τῇ Κρημένω*, ad *Cremonam* dimicatum, Dio testatur. Vere tamen dixerit situm *inter Veronam Cremonamque* Tacitus, quod in via Postumia esset a Verona ad Cremonam, neque ei viae aliæ urbes insiderent, ad quarum terminos Bebriaci situm referri commodius posset: cum primis enim rationem viae habuit, quemadmodum et Victor, qui recte adeo *Veronense* illud prælium vocavit, quod commissum in Veronensi via fuerit. Cluverius, quem Cellarius sequitur, supra Olli atque Clusii confluentes constituit, quo ferme loco hodie oppidum est *Caneto*. Quod probare cum aliis argumentis et Taciti verbis, cum tabula Pentingerana nititur, in qua, *Cremonae, de Loriaco XXII, Mantua* . . . ubi emendat, *Cremona, Bedriaco, XXII, Mantua*. Theodoro autem Rychio in animadversionibus ad Tacitum, probabilior videtur Italorum, quam vocat, sententia, *Bedriacum*, oppidum *Binom* existimantium, ad eundem Ollium amnem, sed aliquanto superius jacens. Cumque addat loco laudato Tacitus, eum vicum *duabus jam Romanis cladibus notum*, sentit ipsum nomen *Bina*, quod hodie locus ille nominatur, non obscure hanc sententiam confirmare, a binis olim præ-

liis, quibus identidem imperium ad alium translatum est. Nobis hæc quidem minus aridæ conjectura: videsis tamen quæ ad eam comprobendam multa congerit. Nos in antiquitatibus nostris Veronensibus, quæ vicisimum jam præmuntur in annum, rem latius edisserimus, et acn tetigisse visi sumus.

Col. 435. *Titus Judæa capta*. Ostendimus superius ad primum Agrippæ annum, quæ fuerit Eusebii mens, ut eum Jerosolymorum excidio Agrippa, incoluui suo regno, quin etiam aliquot deinde urbium accessione ampliato, pluribus annis superfuert, hic eum urbis cinere sepeliatur, periunde atque una cum Jerosolymis occubisset. Nempæ quia Judæorum regum scribitur extorere proposuerat generatim sibi: non autem poterat Judæorum adhuc regem agere Agrippa, deletis Jerosolymis, cujus urbis casu Judæorum quoque deletum est regnum. Quæ igitur propria illi erat, tetrarchia aliarumque urbium ditio, minime ad hujus propositum operis pertinebant. Recole quæ uberius sunt supra exposit: Scaliger enim *ἀποβάται*, et cujus minime assecutus est sensum, autorem calumniam et conviciis incessit. Videsis et Basnagium iterum hist. Judæorum lib. i, cap. 13, num. 18 et seqq.

Ibid. *Antiochia secundus episcopus*. Digna lectu habent de patriarchis Antiochenis acta Bolland. tom. IV Julii. Ibi p. Boschius Vallicellanos mss. optime notæ libros, in quibus locus iste Eusebii chronici paulo aliter conceptus est, laudat. Plura de Ignatio ad ejus martyrii annum, Christi 110, dicemus.

Ibid. *Vitellius a Vespasiani ductibus*. Quin et dies quinque supra octo menses positum imperio Vitellium, ex Josephi testimonio, ac rerum apud historicos reliquos serie, fere certum est. Fallitur vero Theophilus lib. iii ad Autolyceum, qui sex tantum menses diesque viginti duos ei tribuit.

Col. 436. VII. *Vespasianus*. Recole quæ dudum de hujus imperii initis dicta sunt. Auctor quippe est Suetonius, a *calendis Julii* (quo die Tib. Alexander prefectus Egypti legiones suas in partem Vespasiani sacramento obstrinxit) *eius principatus diem in posterum observatum*.

Col. 433. *Capitolium Roma incensum*. Anno utique superiori Capitolium incensum est a Vitellianis, qui Flavius Sabinum, Vespasiani fratrem, Domitianum quoque filium aliosque ejus propinquos eo adegerant, atque obside-

bant. Tunc vero inerat Vespasianus principatum ab Egypti legionibus acclamatus: eaque causa est, cur hic statim ab illius assumptione ad imperium ex serie rerum ab Eusebio historia isthæc referatur.

Col. 435. *Titus Judæa capta, etc.* Hæc, *fame et gladio perisse, et alia centum millia*, ob ejusdem vocis recursum, obvio librorum errore, in Palatino primo ms. desiderantur. Captivorum qui venditi sunt, numerum videtur Hieronymus in proposito sibi Eusebiano exemplari legisse decurtatum, præfert enim hodiernam Synecellus *τρεῖς μυριάδας*. Schurzleischius, in curis posterioribus. Apud Nicephorum, inquit, hist. eccl. l. iii, cap. 7, legitur, *ὅτι τὸς ἐνὸς ἑκαταπέντα ἑτῶν ἔσαν Ἰουδαῖοι, ἀθρηματώτους ἀγλήντως διαπερῶσθαι, καὶ τοῦτων δὲ μόνων τὸν ἀρμόδιον εἰς ἐνεία μυριάδας ἀνδρῶν συναχθῆναι*. Malala u' *μυριάδας* ponit. Hieronymus in Eusebio legerit, *καὶ ἄλλας β' χιλιάδας*, non *μυριάδας*. Quid? si legendum, *ὅς δ' ἄλλοι β' μυριάδας*: centum enim myriades, hoc est, decies centena millia habent *τὸ πλεῖθος τῶν ἀνηρμένων τῶν τε λαῶν καὶ ἔθων*, Josephus lib. vii, cap. 26, et ex eo Nicephorus h. e. lib. iii, cap. 7. Mox ubi dicitur, *ob quam ex omni gente, etc.* rescribi jussit secundis curis Pontacus, *ob quam, ut ad azyrna* referret, cum possit æque bene referri ad *causam*. Scaliger hic vitiligat, cui opponere Basnagium libro i, cap. 19. In dudum laudato primo Palatino. *causa azyrnorum fuisse refertur*, et *mox sunt conclusi*, statimque *in iisdem diebus pascæ* (Schurzleischius rescribit *phase*) *eos interfecit*. In Græcis est *πᾶσιν*, id est, *affligi, cladem subire*, hisque similia, quæ initia malorum, et causam, non ipsam halosin notant. Exaggerant itaque alii præter historiae veritatem, atque Eusebii mentem, qui *τὰς τὸς πάσχα ἡμέρας* excidio Jerosolymorum assignant, quos inter Nicephorus hist. eccl. lib. iii, c. 5. Sulpitius quoque Severus, qui: *Ila, ait, Deo placitum, ut eo tempore, quo Dominum cruci affixerant, gens impia interfectioni daretur*; denique et Joan. eodem, iniquis, festo, quo Christum cruci affixerunt Judæi, *ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρῃ πάντες ἐνοήσαντο, omnes perierunt*. Obsessa quidem urbs est instante jam paschate: capta autem ac diruta post aliquot demum menses, sive, ut Pagius persuadet, die 8 septemb. non, ut Petavius putavit, prima. Tunc interfectioni tradita profligataque Judaica gens est.

Col. 437. *Colligitur omne tempus*. Clemens hosce 42 annos ab ipsa Domini passione, non

ab ejus prædicatione, et Tiberii 15 enumerat: quas rationes Origenes quoque lib. iv contra Celsum secutus est. *Τεσσαράκοντα γὰρ ἔτη καὶ δύο ἡμέραι ἄρ' οὐ ἑτεροόρασαν τὸν Ἰησοῦν γεννηθέντα ἐκ τῆν Ἱεροσολύμων καλιόρασαν*. Nam *quadraginta duo anni, opinor, intercesserunt a cruce Jesus ad excidium Jerosolymæ*. Videtur itaque falli Scaliger, qui Clementem nedum Origeni, sed et Eusebio vult imposuisse: cum enim a 15 Tiberii anno ad excidium templi solidi anni 41 sint eum aliquot diebus, satis bene Eusebius ab eo Tiberii anno rationem init, non ut alii ab ea, quæ secuta postmodum est, Christi morte. Monemus autem in Parmensis ms. uno plus dici, sive annos 43.

Id. Ibid. Uno minus rescribi, sive annos 238. Pontacus secundis curis jussit: quod nempe terminum ad quem ipsam visum Hieronymus secundum annum, voluerit excludi. Rectius vero cum Scaligeri editio, tum plerique alii vulgati atque mss. libri eum supputant.

Col. 438. *Vespasianus Capitolium*. Non ab alio videtur, quam Eusebio, atque hoc quidem libro, accessisse quodammodo, Cedrenus, Capitolium, Vespasiani primo incensum, τὸ ε' ἔτη, quinto ejus anno, cooptum aedificari. Atqui rectius colligunt ex Taciti hist. iv, Petavius et Scaliger, instaurari jussum a Vespasiano statim a prolignatis Vitellianis, eum nondum ipse Roman advenisset, sed adhuc Alexandriæ moraretur, quod tempus primum ipsismet imperii annum non videtur excedere.

Col. 437. *Achaia, etc.* A Suetonio Eutropius, Hieronymus ab Eutropio accepit, qui libri vii, cap. 19: *Achaian, inquit, Lyciam, Rhodum, Byzantium, Samum, quæ liberæ ante hoc tempus fuerant: itam Thraciam, Ciliaciam, Comagenem, quæ sub regibus amicis erant, in provinciarum formam redegit*. Scaliger *Tracheam* legit, ut eum Cilicia conjungatur, sensusque sit de *Trachea-Cilicia*, id est, parte ejus regionis aspera, atque in montibus sita. Quam lectionem avide, suffragantibus etiam ex parte nonnullis mss. qui *Trachiam* præferunt, Suetonii atque Eutropii editores postmodum arripuerunt. Plurimum autem et melioris notæ codicum vera scriptura est apud eosdem auctores, *Thracia*: indeque satis abunde eos refelli, qui *Trachiam* in *Trachiam* et *Tracheam* commutant, Cellarius, atque Hearnius notant. Sensus autem est de parte aliqua Thraciæ (quod nomen latissime veteres accipiunt) nondum devicta, ut et de Cilicia sentientium est, nemine jam diffitente: alioquin Thracia

diu ante Vespasianum in ditionem pop. Rom. concesserat: Cilicia vero multo ante perdomita est. Aut certe de Thraciarum dispositione intelligendum, Vespasianus enim ex Thraciis sex provincias fecit. Vide præter laudatos auctores, Victorem in epitom., c. 9, et Norisium ad cenotaph. Pisan. dissert. II, denique Schurzleischii *ἱστορικὰ* de Cilicia antiquitatibus.

Col. 438. *Colossus erectus*. De Colosso Rhodio in Pædo, paschalis chronici auctor intelligit: a quo fucum sibi fieri passus est Allatius, qui ad Philonem Byzantinum probare nititur, fuisse eum Vespasianum temporibus instauratum. Hic autem alius est a Zenodoro primum jussu Neronis erectus, cui Vespasianus (id quod voluit notare Eusebius) detracto Neronis capite, et solis imposito cum septem radiis, soli dedicavit. Falli videtur etiam Syncellus in pedum altitudinis numero $\alpha\zeta'$, pro $\alpha\epsilon'$. Videsis Dionem apud Xiphilinum, Plinium lib. xxxv, c. 7, Suetonium quoque in Vespas. c. 18 et Casaubonum ad Spartianum in Hadriano.

Col. 437. *Q. Asconius Pedianus*. Huic prænomen est singulari Q littera, que *Quintum* significat, etiam in Parmensi ms. cum editis plerisque aliis omnibus libris: cur vero *Quirinus* placuerit Pontaco magis, discere ab ejus notis in ealee. Sunt etiam qui *Ausonium* pro *Asconio* legant: nec Pediani ipsum cognomen aliis atque aliis *ουλογορηταις* caret. Putare itaque malim, alium a celebri Asconio Pediano Patavino, qui Virgilii familiaritate usus est. Philargyro teste, hic abs Hieronymo indicari. Adeo nec oportere, aut duos cum Scaligero Asconios comminisci, ut temporum ratio constet (alioqui Virgilio familiaris diceretur, qui annis fere vixit ab ejus morte natus demum fuisset), aut de tot annorum metachronismo, ut idem Scaliger in secundis curis, et Harduinus ad Plinium faciunt, Hieronymum incusare. Ignotus hic nobis est re et nomine auctor, Q, sive *Quirinus*, et *Squirinus*: *Asconius*, sive *Ansonius*, et *Pasconius*, et *Ascodius*, et *Squascodius*, etc. ita enim veteres libri variant.

Ibid. *Gabinus* (l. *Gobinianus*). In Suetonii sepius laudato latereulo *Sex. Julius Gabinianus* appellatur: in quodam penes Schurzleischium libro *Gabinus*: olim erat *Gabinus* in dialogo de oratoribus, qui Tacito inscribitur (videtur autem Quintilianus esse), c. 26, in quem locum videsis Lipsii notas. Ejus meminist s. pater etiam in præf. comment. viii in Isaïam.

Ibid. *Tres civitates Cyprî*. Paria habet Orosius, quem adito: ut et Suetonium de memorabili luc que subsequitur, in quem locum ne præterea doctorem interpretum notas. In fine ejus perioche hæc subdit Parmensis ms. *nobilitatis Romanæ morbo pars maxima perit*: que e glossa olim videntur in textum irrepisse.

Col. 437. *Vespasianus colonias deduxit*. Addit Suetonius superque mensam et diem septimum. Facit cum Eutropio noster, qui solum *ætatî sexagesimum nonum* supputat. Obiit imperator die 24 jun. anni Christi 80, imperavitque, juxta Clementem Alexandrinum, quem Eusebius sequitur, a die 3 jul. anni Christi 69 (alii ab ipsis cal. jul. auspiciantur) ad eam usque diem annos 9, menses 11, dies 24. Scaliger, qui huic anno, Vespasiani *ἑξαετίας*, 79 Christi comparat, perstat in errore suo, in quem alias ad primum Christi animadvertimus: et quem tamen ipse errat, solemnem vocat, Eusebii et Hieronymi errorem.

Col. 438. VIII. *Titus*. Perperam legebatur in Pontacena editione, *mensibus octo*, pro quo *duobus* rescripsimus juxta alios libros. Compertum quippe ex Suetonio c. 2 solos post *biennium menses duos, diesque viginti* Titum imperasse: siquidem et mortuus est *idibus sept.* (quod ipsemet Hieronymus confirmat) regnumque ejus ab obitu patris, sive a die vi cal. jul. anni Christi 80 consurgit. Et video tamen, ab Eutropio, qui post *biennium, menses octo, dies viginti*, aut Dione, qui menses octo et dies novem Tito elargiuntur, eam summam accipi potuisse: ut fore credam scriptum abs Hieronymo *mensibus 2, vel juxta alios, mensibus 3*.

Col. 437. *Titus Musonius*. Parmensis, et quatuor Palatini mss. *Rufinum* vocant: male. Scaliger eum huic refert, quem *Τυρρηγιός* appellant Philostratus et Suidas, et quem templo et Jerusalemis solo æquatis araturum impressisse, Judei quoque memorant. Videsis ea de re, si tanti est, annotationem nostram ad Hieronymi commentar. II in Zachar. cap. 8, pag. 852. Sed alios fortasse moveat, quod ille *סודנים* sanhedrin cap. vii, et Græcis *Τυρρηγιός*, Latinis *Turanus*, non *Musonius*, prænominatur: deinde quod multo ante quam hic abs Hieronymo dicitur, ab exsilio, quo jussus ire est ab Nerone, revocatus fuerit: siquidem templum sub Vespasiano aravit. Verum illud inditum ei est cognomen ex civitate Volsinia: de exsilio autem tempore mox dicemus. Scaligerum movit, ut

alium potari ab eo esse, quod, auctore Tacito hist. III, cap. 81, *miscuerat se legatis* (ad Flavianos) *Musonius Rufus equestris ordinis, studium philosophiæ et præcisa Stoicorum æmulatus*: et quia Stoicus iste, Xiphilino et Zonara testibus, non pulsus fuit in exsilium. Sed fugit eum ratio: non enim ex eo quod tradunt laudati auctores, cum Vespasianus exulare philosophos jussit, Musonium excepisse, sequitur fuisse eum pridem etiam a Nerone exceptum: ex Tacito autem pluribus locis, quod et Theodoro Ryckio observatum est, et ex epistola Juliani apud Suidam voc. *Μουσόνιος*, satis liquet, unum eundemque esse, ut etiam contra Scaligerum notavit Jonsius lib. III de scriptor. hist. phil. cap. 7. Igitur non est a Tito, sed pridem a Vespasiano revocatus: quod autem ad Titum Hieronymus refert, vel ignota nobis causa est, vel benigno lectore indiget. Schurzleischius consili jubet Spencerum ad Origen. lib. III contra Celsum pag. 46, b. Testatur autem et Dio C. Musonium Rufum minime jussum exulare a Vespasiano, imo a ceteris quos expulsi philosophis exemptum.

Col. 438. *Romanæ Ecclesiæ*. In eodem ms. ut et aliis Scaligero et Pontaco laudatis, *Anacletus* vocatur. Recensetur etiam in eodem libro, atque aliis præsertim editis, præcedenti anno ante periocham de Vesuvii eruptione, a quo loco, ita jubente in curis posterioribus Pontaco, aliisque suffragantibus libris, et Scaligerana editione, hic transtulimus. Historiam quod spectat, Eusebius, sive *Cletian* hic scripserit, sive *Anacletum*, vel *Ἀνεκκλητον*, manifestum est, non duos, sed unum eundemque iis nominibus Romanum episcopum censuisse. Tam autem ejus, quam illorum qui duos diversos episcopos faciunt sententia bonis ex infima antiquitate argumentis nititur, annosque et seriem pontificum utraque juxta hypothesim suam moderatur. Ceterum tralattia eaque impeditissima disputatio est de primis quatuor aut quinque Romanis episcopis, quam cum retere hic atque explicare per notarum angustias non liceat, accipio (quod unum potest mutare Eusebianis calculis lucem) quo pacto recentiores accuratioresque chronologi ab hoc loco rationes suas in horum pontificum serie digerant. Lino Clementem successisse anno ultimo Neronis, Christi 68, statuerunt. Et sane longius a vero Eusebium aberasse, qui pontificatum Clementis ad annum usque Christi 93 differt, cum Pagio, tum aliis

demonstratum est. Porro aiunt, tenuisse Clementem Romanam cathedram per annos decem, diebus tantum viginti exceptis, ad Christi scilicet 76, quo se abdicavit. Cui post duorum et quod excurrit mensium interregnum subrogatus sit Cletus, usque ad Christi 83, per annos sex, menses duos, et dies fere decem, ut noster Blanchinius ex catalogo pontificum Liberiano in prolegomenis ad Anastasium tom. II (nostræ vero *patrol.* CXXVII) atque in notis docet. Eo martyrii palma donato, cum quatuor jam menses diesque aliquot vacasset sedes Romana, eam voluit implevisse Anacletum annis duodecim, mensibus decem, diebus octo, ad Christi 96, quo imperante adhuc Domitiano, martyrio est coronatus, et locum reliquit Evaristo, quem præcedenti anno sibi vicarium ipse suffecerat. De cæteris, qui subsecuti sunt, et quibus recensendis non usque adeo tanta auctorum discrepantia est, suis infra locis dicemus.

Col. 437. *Romæ plurimæ ædes*. Contigit paulo ante, ut colligere est ex Dionis libro LXVI, cum vastatam Vesuvii conflagratione Campaniam Titus inviseret. Sallom est aliis lujus anni gestis, et amphitheatri dedicatione anterus. Confer Suetonium.

Ibid. *Titus morbo perit*. Unus, quantum recorde, Eusebius (si recte habent exemplaria) Titi mortem pridie idus septembris, et anno ætatî ejus quadragesimo secundo adscribit. Alii cum Suetonio, ipsis *idibus septembris, altero et quadragesimo ætatî anno* excessisse eum tradunt. Sed et ms. Parmensis, cujus utique probare malim lectionem, *τό pridie tacet*.

Col. 460. *Domitium*. Dixisset *diebus*: satis bene illi cum cæteris scriptoribus conveniret, Suetonio, inquam, Xiphilino, tabulis astronomicis, ipsa denique temporum supputatione. Sunt revera qui scriptum ab Eusebio velint *ἡμέρας* pro *ἡμέρας*, quod vetus esse librorum mendam jam inde a Hieronymi temporibus conjiciunt. At qui superest Græcus in chronico paschali textus, amplius exegerat in *ἡν 15'*. Syncellus dubius erat, scribens regnasse Domitianum post Titum *ἡν 16'*, *ὡς αὐτῶ δι 16'*, *κατὰ δὲ ἄλλους 15'*. Diebus hæc de re iterum ad imperatoris mortem. Interea Scaliger in Græco canone Eusebiani primum annum Domitiani statuit in anno 2098, quod ut rectius sit (nam certe biennii prochronismo Eusebianæ rationes jam inde a Vespasiano, ut notatum est, peccant, et primus Domitiani imperii annus cum olympia-